MAATALOUS

Tästä on puhuttu pitkään,mutta vasta nyt tiloilla aletaan herätä siihen, että vasikalla ja hieholla on merkitystä. **MINNA NORISMAA, LEHMIEN RUOKINNAN HUIPPUOSAAJA, PRO AGRIA**

Yhteisnavetta tarvitsee toimitusjohtajan

Yhteisellä navettainvestoinnilla tavoitellaan työmäärän keventämistä ja investointiriskin jakamista useamman yrittäjän kesken.

Anna-Maija Minkkisen Savonia-ammattikorkeakouluun tekemä yhteisnavettojen johtamista käsittelevä Amk-agrologiopiskelijan opinnäytetyö kertoo, että näihin tavoitteisiin päästään toiminnan ensimmäisten vuosien jälkeen.

Onnistumisen ehdoiksi tutkimuksessa osoittautuivat tarkka suunnittelu ennen toiminnan aloittamista, johtohahmon löytyminen ryhmästä sekä töiden jako osakkaiden osaamisalueiden mukaan.

Navettaosakkaiden yhteistyön tulee luonnollisesti toimia hyvin, mikä vaatii osakkailta samanlaisia arvoja ja tavoitteita.

Tahto löydyttävä tiloilta

Tutkimukseen Minkkinen haastatteli viittä yhteisnavettaa. Alkunsa navetat olivat saaneet, kun yhdellä tai kahdella osakastiloista oli tullut aika miettiä, laajentaako maidontuotantoa vai vaihtaako tuotantosuuntaa.

Yhteisnavetat nousivat vaihtoehdoksi mahdollisuutena parantaa tilojen kilpailukykyä ja tulosta. Myös investointikustannus jakaantuu yhteisessä hankkeessa useamman osakkaan kesken.

Etuna on myös, ettei yhteinen yritys ole niin haavoittuva kuin perinteinen perheviljelmä, jos yrittäjä syystä tai toisesta joutuu työkyvyttömäksi.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että halu yhteisnavetan rakentamiseen täytyy lähteä tiloista itsestään, ulkopuolinen ei pysty intoa sytyttämään.

Haastatelluilla tiloilla suunnitteluprosessit kestivät useita vuosia ja kumppanit ehtivät tässä ajassa vaihtua.

Haastatelluissa yhteisnavetoissa oli mukana 2–3 tilaa ja 3–4 osakasta. Yhtiömuoto oli neljällä tilalla avoin yhtiö ja yhdellä osakeyhtiö.

Lehmiä pienimmällä yhteisnavetalla oli 70 ja suurimmalla 220.

Haastatellut yhteisnavetat eivät omistaneet juurikaan peltoa, vaan yhtiö vuokrasi peltoa osakkailtaan. Yksi navettakin oli rakennettu vuokratontille.

Kannattavaa toimintaa

Minkkinen toteaa, että yhteisnavetta tarvitsee johtajan, joka koordinoi toiminnan kokonaisuutta.

Kaikissa haastatelluissa yrityksissä oli toimitusjohtaja, joko nimikkeellä tai ilman. Hänen vastuullaan oli yhtiön rahaliikenteestä vastaaminen ja siitä muille osakkaille tiedottaminen.

Investointien suunnittelussa rahaliikenteestä vastaavan osakkaan ääni painoi eniten, koska hänellä oli maksuvalmiudesta paras tieto.

Haastatteluissa kävi ilmi, että pisimpään toimineissa yrityksissä oli päästy tasaiseen tulokseen ja velkoja pystyttiin lyhentämään.

Aloitusvaiheessa tilat olivat olleet tiukoilla ja yllättäviäkin kustannuksia oli tullut. Alun jälkeen koettiin pärjättävän kohtuullisesti.

Minkkinen muistuttaa tuotosseurannan tärkeydestä. Kun kasvaneella tilalla kokonaismaitomäärä kasvaa, voivat keskituotokset kuitenkin laskea ja se jäädä helposti huomaamatta.

Ei toimi ilman luottamusta

Toimivan vastuunjaon edellytys yhteisnavetoissa on luottamus toisten osaamiseen ja työhön sitoutumiseen.

Tutkimuksessa todettiin tähän kuluvan ensin totutteluaikaa. Kahden vuoden toiminnan jälkeen rutiinien todettiin loksahtaneen kohdilleen.

Töitä jaettiin esimerkiksi taloushallintaan, tuotosseurantaan, siemennykseen ja eläinterveyteen sekä koneiden huoltoon.

Aluksi tiloilla kaikki olivat osallistuneet kaikkiin navetan töihin. Etuna tässä on, että silloin jokainen voi tarvittaessa tuurata myöhemmin toista esimerkiksi sairastumisten aikana.

TUURE KIVIRANTA

Anna-Maija Minkkinen: Yhteisnavettayritysten johtamiskäytäntöjä

Limousin-rodulla ensimmäinen oma huutokauppa

Kasvattajaosuuskunta Limousin järjestää rodun ensimmäisen sonnihuutokaupan maanantaina 29.4. Alavieskassa.

Huutokauppa pidetään **Jarkko Kääriälän** tilalla, joka sijaitsee emolehmätuotannon ydinalueella. Kääriälä vastaa sonnikodista ja on mukana osuuskunnan hallituksessa.

Sonnihuutokauppoja ovat perinteisesti järjestäneet teurastamot. Näissä huutokaupoissa myydään eläimiä monesta eri rodusta.

Limousinien tarjonta on kuitenkin ollut näissä huutokaupoissa pientä, joten kasvattajaosuuskunta haluaa korjata asian.

Huutokaupassa myydään 25 rakennearvosteltua sonnia, joista osa on myös genomitestattu Ranskassa.

TERHI TORIKKA

MAATALOUDESTA LYHYESTI

Lidl kasvattaa tuoreen lihan myyntiä Britanniassa

Saksalainen kauppaketju Lidl satsaa voimakkaasti tuoreen lihan myyntiin Britanniassa. Lidlin mukaan kuluttajat haluavat ostaa yhä enemmän tuoretta lihaa. Sen myynti on kasvanut ketjun myymälöissä viimeisen vuoden aikana kolmanneksella, kertoo World Poultry -verkkolehti.

Ensi vuoteen jatkuva projekti lisää tuoreen lihan myyntipintaalaa puolella aiemmasta.

Pakistanilaiset haluavat vapaata siipikarjakauppaa

Pakistanin siipikarjantuottajat haluavat vapauttaa maailman siipikarjamarkkinoita. World Poultry -verkkolehden siteeraama paikallisen tuottajajärjestön puheenjohtaja **Abdul Basit** kritisoi voimakkaasti maan hallitusta, joka yrittää Basitin mukaan suitsia hintoja silloin, kun ne nousevat. Sen sijaan kausina, jolloin hinta ei kata edes tuotantokustannuksia, hallitus on hiljaa. ”Se on vastoin vapaata markkinataloutta.”

Paraikaa meneillään oleva matalan hinnan kausi on kestänyt jo kahdeksan kuukautta. Sinä aikana moni tila on joutunut lopettamaan toimintansa.

Etelä-Afrikan siipikarjatilat tukehtuvat tuontiin

Eteläafrikkalaiset siipikarjantuottajat ovat vaikeuksissa voimakkaasti kasvaneen tuonnin puristuksissa, World Poultry -verkkolehti kertoo. Tuottajat vaativat korjausta tilanteeseen rajasuojaa tehostamalla. Tällä hetkellä tuontitullit ovat 5–27 prosenttia. Tuottajajärjestön mukaan se pitäisi nostaa jopa 82 prosenttiin.

Siipikarjatuottajia edustavan Sapa-järjestön broilerijaoston puheenjohtaja **Scott Priman** pitää Etelä-Afrikan siipikarjasektoria yhtenä maailman suojattomimmista.

Etelä-Afrikan siipikarjasektori on jo pitkään kamppaillut Brasiliaa vastaan, jonka se katsoo dumppaavan markkinoilleen omia tuotteitaan.

KARI SALONEN

Hyvinvoivan hiehon karva kiiltää ja kuntoluokka on kohdillaan. Lehmänä se korvaa vasikasta asti saamansa hyvän hoidon kestävyydellä ja korkealla tuotoksella.

Hiehosta huolehtiminen poikii lisäeuroja lypsytilalle

Parhaita tuotoksia lypsävät lehmät, jotka kasvavat hiehoina hyvin ja poikivat ensimmäisen kerran 24 kuukauden iässä.

Hiehoissa piillee avain maidontuotannon kannattavuuden parantamiseen monella tilalla.

Hiehojen ruokinnan ja olojen parantaminen säästää kuluja ja parantaa maitotuotosta, lupaa lehmien ruokinnan huippuosaaja **Minna Norismaa** Pro Agria Pohjois-Karjalasta.

Huono hedelmällisyys ensikoiden poistosyynä lypsykarjoissa on viime vuosina yleistynyt.

”Yleensä se johtuu hiehokauden ruokinnasta tai olosuhteista. Tuotosrasitus ei vielä vaikuta hiehoon, joten sen tulisi tiinehtyä ensimmäiseen siemennykseen”, Norismaa kertoi maidon- ja nurmentuotannon tulosseminaarissa keskiviikkona.

24 kuukautta paras ikä poikia

Ensikon elinikäistuotos on pääsääntöisesti sitä parempi, mitä nuorempana se poikii ensimmäisen kerran. Sitä ennen sen on tietysti kasvettava riittävästi.

Parhaita tuotoksia lypsävät lehmät, jotka poikivat ensimmäisen kerran 24 kuukauden iässä.

24 kuukauden ikäisinä poikineiden ensikoiden elinikäistuotos on Pro Agrian tuotosseurannan mukaan keskimäärin 19 360 kiloa. Yli 27 kuukauden ikäisillä elinikäistuotos on keskimäärin 17 600 kiloa.

Silti yli 27 kuukautta on edelleen ensikoiden yleisin poikimaikä Suomessa.

Heikomman tuotosodotuksen lisäksi myöhäinen ensipoikiminen aiheuttaa ylimääräisiä kuluja tilalle. Tilan tarve kasvaa, samoin työmäärä ja ruokintakustannukset.

Kyse tuhansista euroista

Norismaa muistuttaa, että hiehojen poikimaiällä ja lehmien poistoprosentilla voi olla tuhansien eurojen vaikutus tilan talouteen vuodessa.

» Tuotosseurantaan kuuluvien karjojen keskituotos oli viime vuonna 8 865 kiloa lehmää kohden.

Esimerkiksi hän nosti sadan lehmän tilan.

Mikäli poistoprosentti on 24 ja hiehot poikivat 24 kuukauden vanhoina, uudistushiehoja tarvitaan kahden vuoden aikana noin 53.

Jos poistoprosentti nousee 38:aan ja ensikoiden poikimaikä yli 28 kuukauteen, uudistuseläimiä tarvitaankin jo lähes sata, Norismaa kuvailee.

Pörröisyys viestii usein valkuaisvajeesta

Ensikon poikiminen 24 kuukauden iässä edellyttää eläimen hyvää hoitoa ensimmäisistä hetkistä lähtien.

”Ensimmäinen vaihe, missä voi mennä pieleen, on heti muutaman tunnin kuluessa syntymästä.”

Vasikka tarvitsee kasvaakseen hyvät olot ja riittävästi maitoa.

Seuraava kriittinen vaihe on vieroittaminen juotosta 2–3 kuukauden iässä. Jos vasikka silloin muuttuu pörröiseksi ja kiillottomaksi, se on merkki valkuaisvajeesta.

Puute on vielä mahdollista korjata ruokinnan tarkastamisella. Yli 10 kuukauden ikään ehtineen hiehon kasvatuksessa tapahtuneiden virheiden korjaaminen tuotoksen kannalta on jo liian myöhäistä.

Esimerkkinä Norismaa kertoi tilasta, jolla ensikoiden tuotokset paranivat parissa vuodessa lähes 1 500 kiloa, kun niiden ruokinta tarkistettiin.

”Tästä on puhuttu pitkään, mutta vasta nyt teemavuosien myötä tiloilla aletaan herätä siihen, että vasikalla ja hieholla on merkitystä.”

Keskituotos yhä jumissa

Lypsylehmien keskituotos näyttää pysähtyneen lähes paikoilleen, harmitteli palveluryhmäpäällikkö **Sanna Nokka**.

Tuotosseurantaan kuuluvien karjojen keskituotos oli viime vuonna 8 865 kiloa lehmää kohden.

”Luku ei ole muuttunut kuuteen vuoteen juuri mihinkään.”

Tuotos laahaa perässä myös moniin naapurimaihin verrattuna. Ruotsin tuotosseurantatiloilla keskituotos oli viime vuonna 9 261 kiloa ja Tanskassa 9 019 kiloa.

Nokka arvioi, että yksi syy keskituotoksen jumittumiseen on poikimavälin pidentyminen, joka johtuu hedelmällisyysongelmista.

”Kun väli pidentyy, pienemmän tuotoksen aika pitenee.”

Tuotosta parantaisi myös lehmien pitäminen karjassa nykyistä pidempään.

”Neljä kautta pitäisi pystyä lypsämään, jotta parhaat lehmät saataisiin esiin.”

Tavoite on kuitenkin haastava utareterveyden ja hedelmällisyysongelmien vuoksi. Jompi kumpi ongelmista oli syynä yli puoleen lypsylehmien poistoista viime vuonna.

TERHI TORIKKA

Tilaseosten suosio kasvoi, viljan ja täysrehun heikkeni

Tilaseosten osuus lypsykarjojen ruokinnassa kasvoi viime vuonna.

Seosten osuus ruokinnan kuiva-aineesta nousi viime vuonna yli 12 prosenttiin. Vuotta aiemmin osuus oli runsaat 4 prosenttia, kertoi kehityspäällikkö **Tuija Huhtamäki** Pro Agria keskustenliitosta maidon- ja nurmentuotannon tulosseminaarissa.

Samaan aikaan viljan ja täydennysrehujen osuus ruokinnassa pieneni.

Ruokinnan väkirehuprosentti kasvaa tasaisesti. Viime vuonna väkirehun osuus lypsylehmien ruokinnasta oli 44,7 prosenttia ja vuotta aiemmin vajaan prosentin vähemmän.

Suurin väkirehun osuus oli tiloilla, joiden maitotuotos ylitti 12 000 kiloa.

Myös isoissa karjoissa väkirehuprosentti oli keskimäärin korkeampi kuin pienissä. Huhtamäki arvioi tämän syyksi sen, että etenkin rajusti laajentavien tilojen on vaikea pitää nurmituotos aiemmalla tasolla kun karjamäärä kasvaa.

Säilörehun laatu oli viime vuonna ilahduttavan hyvä.

Sulavuutta kuvaava d-arvo nousi 680:een, kun se vuotta aiemmin oli 665. Syönti-indeksi parani 103:sta 105:een.

Lisäksi myös näytteiden kattavuus parani.

”Artturi-korjuuaikapalvelussa tehdään koko ajan uusia ennätyksiä”, Valion alkutuotantojohtaja **Juha Nousiainen** lisäsi yleisön joukosta.

TERHI TORIKKA

Luomulehmät yhtä terveitä kuin tavanomaiset

Suomalaisten luomulypsylehmien terveys ei eroa tavanomaisessa tuotannossa olevista lehmistä.

Yleisimpiä eläinlääkärin hoitoa vaatineita sairauksia ovat kummassakin tuotantotavassa utaretulehdukset ja hedelmällisyysongelmat, ilmenee agrologiopiskelija **Katri Paakin** joulukuussa valmistuneesta opinnäytetyöstä.

Lääkkeiden käytön rajoituksista huolimatta utaresairauksia ei ollut luomutiloilla enempää kuin muilla maitotiloilla.

Utaretulehdusten hoitoon ja kivun lievitykseen käytettiin usein kotikonsteja, kuten tihennettyä lypsyä.

Eläinten riittävä seleenin saanti ei juurikaan ollut ongelma tiloilla.

Härkäpapu, herne ja rypsi suosittuja

Hämeen ammattikorkeakoulusta valmistuneen Paakin selvityksen mukaan luomulypsylehmien ruokinta on monipuolista ja karkearehuvaltaista.

Laitumen ja säilörehun lisäksi käytetään väki- ja valkuaisrehuja. Lähes puolet tiloista käytti ruokinnassa härkäpapua ja hernettä, yli puolet rypsiä.

Luomukarjojen väkirehuprosentti on keskimäärin 30 ja tilojen rehuomavaraisuus noin 86 prosenttia. Luomulainsäädännön vaatimuksia noudatettiin tiloilla pääsääntöisesti hyvin.

Tuotanto kasvussa

Paakki selvitti luomumaitotilojen käytänteitä ja tuottajien kokemuksia elintarviketurvallisuusvirasto Eviran toimeksiantona.

» Vain 19 prosenttia tiloista sai sonnivasikkansa aina luomukasvatukseen tai kasvatti ne itse.

Selvitys tehtiin kyselyllä, joka lähetettiin kaikille Suomen 147 luomumaitotilalle keväällä 2012. Tiloista vajaa 40 prosenttia vastasi kyselyyn.

Vastanneet tilat olivat suuria. Keskimääräinen peltopinta-ala oli yli sata hehtaaria ja keskilehmäluku 40.

Tilojen keskituotos oli 7 803 kiloa ja keskipoikimakerta 2,77.

Tulosten perusteella luomulypsylehmien määrä ja tuotostaso ovat nousussa, joten luomumaidon kysyntään pystytään vastaamaan jatkossa yhä paremmin.

Tuotantoa pyrkii laajentamaan 24 prosenttia tiloista. Lähes sama määrä aikoo lopettaa tuotannon, mutta lopettavat tilat ovat keskiarvoa pienempiä.

Tuottajat olivat pääosin tyytyväisiä luomumaidontuotantoon ja sen valvontaan.

Sonnivasikat tavanomaisille tiloille

Luomuketjussa olisi tehostettavaa etenkin sonnivasikoiden kasvatuksen osalta.

Valtaosa luomumaitotilojen sonnivasikoista päätyy jatkokasvatukseen tavanomaisille tiloille.

Selvityksen mukaan vain 19 prosenttia tiloista sai sonnivasikkansa aina luomukasvatukseen tai kasvatti ne itse. Joskus sonnivasikan luomukasvatukseen sai yhdeksän prosenttia tiloista.

Ternivasikkaiässä jatkokasvatukseen lähtevä sonnivasikka päätyy todennäköisesti tavanomaiselle tilalle.

Luomussa vasikka pitäisi ruokkia täysmaidolla vähintään kolmen kuukauden ikään asti. Se on lähes mahdotonta jatkokasvatustilalla, jolla ei ole lypsykarjaa.

TERHI TORIKKA

Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan luettavissa Theseus-verkkokirjastossa: https://publications.theseus.fi/